

Priprema prijedloga za uspostavljanje prekogranične suradnje između Slovenije i Hrvatske pri gospodarenju smedjim medvjedom

Izvješće radionice i preporuke za prekograničnu suradnju pri
gospodarenju smedjim medvjedom, Stojdraga, 29.2.2012

Urška Marinko, Oddelek za biologijo na Biotehniški fakulteti,
Univerza v Ljubljani, SLO

Vesna Kereži, Veterinarski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu, HR

Aleksandra Majić Skrbinšek, Oddelek za biologijo na Biotehniški fakulteti,
Univerza v Ljubljani, SLO

Univerza
v Ljubljani
Biotehniška
fakulteta

PRISUTNI:

1. Lucija Urli, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, HR
2. Magda Sindičić, Veterinarski fakultet, HR
3. Josip Malnar, Hrvatski lovački savez, HR
4. Davor Zec, Ministarstvo poljoprivrede, HR
5. Želimir Štahan, Povjerenstvo za praćenje populacija velikih zvijeri, HR
6. Ivica Budor, Hrvatski lovački savez, HR
7. Marijan Grubišić, Povjerenstvo za praćenje populacija velikih zvijeri, Šumarski fakultet, HR
8. Miha Krofel, Biotehniška fakulteta, SLO
9. Tomaž Skrbinšek, Biotehniška fakulteta, SLO
10. Mladen Berginc, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, SLO
11. Josip Kusak, Povjerenstvo za praćenje populacija velikih zvijeri, Veterinarski fakultet, HR
12. Zrinko Jakšić, Povjerenstvo za praćenje populacija velikih zvijeri, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo, HR
13. Slaven Reljić, Veterinarski fakultet, HR
14. Đuro Huber, Veterinarski fakultet, HR
15. Miha Marenče, Zavod za gozdove Slovenije, SLO
16. Peter Skoberne, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, SLO
17. Mateja Blažič, Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Agencija RS za okolje, SLO

Radionicu su modelirale:

Vesna Kereži, Veterinarski fakultet, HR

Urška Marinko, Biotehniška fakulteta, SLO

Uvod

»HUNTING for sustainability« je interdisciplinarni međunarodni istraživački projekt, financiran iz 7. okvirnog programa EU (FP7) i bavi se širim značajem lova u 21. stoljeću. Projekt je trajao tri i pol godine i završio je krajem travnja 2012. godine. Opći cilj projekta je ocijeniti društvene, kulturne, ekonomske i ekološke funkcije i utjecaje lova kroz široku paletu različitih pogleda i primjera. U Sloveniji i Hrvatskoj smo se usredotočili na istraživanje različitih vidika gospodarenja smeđim medvjedom.

Na radionici održanoj 8. studenog 2011. u Dolenjskim Toplicama u Sloveniji smo kroz zajedničku diskusiju i rad po skupinama razmotrili izazove i moguća rješenja vezana uz gospodarenje smeđim medvjedom u sjevernim Dinariđima. Na temelju zajedničkih izazova i rješenja stvoreni su pojedinačni scenariji koji pružaju mogućnost da kvalitativno i sustavno odredimo niz potencijalnih scenarija za budućnost i njihov utjecaj na očuvanje smeđeg medvjeda. Na temelju toga su voditeljice radionice pripremile »Preporuke za upravljanje smeđim medvjedom u sjevernim Dinariđima«. Polazište radionice u Stojdragu u Hrvatskoj je dio preporuka koji se odnosi na **prekogranično sudjelovanje između Slovenije i Hrvatske** čime smo uzeli u obzir očekivanja i prijedloge sudionika radionice u Dolenjskim Toplicama.

1. Cilj radionice

»Priprema prijedloga za uspostavljanje sustava prekogranične suradnje između Slovenije i Hrvatske pri gospodarenju populacijom smeđeg medvjeda.«

2. Polazište

Smeđi medvjed u Sloveniji i Hrvatskoj dio je zajedničke dinarsko-pindske populacije koja se na jugu proteže preko Bosne i Hercegovine sve do Albanije i Grčke. Dio populacije u Sloveniji ima ujedno važnu ulogu u širenju populacije u alpski prostor. Kretanje medvjeda nije ograničeno državnim granicama što znači da mjere gospodarenja u svakoj državi neposredno utječu na stanje populacije u susjednoj državi i obratno. Stoga je pri gospodarenju smeđim medvjedom izuzetno važna upravo suradnja između država koje dijele istu populaciju. Inicijative da se gospodarenje medvjedom pomakne na razinu populacije postoje već neko vrijeme no suradnja između Slovenije i Hrvatske u formalnom smislu nije još razvijena. Rezultat gospodarenja koji teži dugoročnom očuvanju medvjeda bi bio usklađen međudržavni dogovor o očuvanju i gospodarenju koji jamči uzajamnu usklađenost u provođenju mjera gospodarenja.

3. Rezultati radionice

Radionicu smo započeli dvjema prezentacijama (PRILOG 1):

»Monitoring odvzema rjavega medveda iz narave v Sloveniji na osnovi starosti določene s pomočjo brušenja zob: obdobje 2007-2010.« (Jerina in Krofel, 2012) - predstavio Miha Krofel iz Oddelka za gozdarstvo in obnovljive vire, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

»Usporedba podataka o mortalitetu i demografskih osobitosti zajedničke populacije smeđeg medvjeda u Hrvatskoj i Sloveniji za razdoblje od 2005. do 2010. godine.« - predstavio Slaven Reljić iz Zavoda za biologiju, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska.

Nakon prezentacija je uslijedila kratka diskusija na kojoj su sudionici Mihi Krofelu i Slavenu Reljiću postavili niz pitanja i komentara uključujući:

- Za određivanje dobi medvjeda laboratoriji (npr. Matson u SAD) ne bruse nego dekalciniraju zub prije bojanja.
- Što će se dogoditi kada Hrvatska ulaskom u EU bude morala promjeniti status smeđeg medvjeda iz lovne u zaštićenu vrstu?
- Da li je u Sloveniji provedeno istraživanje o tome kako je promjena statusa medvjeda u Sloveniji utjecala na populaciju medvjeda? Mislite li da ta promjena nije utjecala na populaciju medvjeda u Sloveniji?
- Čini se da se u Sloveniji odstrijeljuje više mlađih medvjeda? U Hrvatskoj se zbog lovnog turizma (trofejni lov) uglavnom odstrijeljuju teži i veći medvjedi.
- Što će se dogoditi s trofejnim lovom kada Hrvatska uđe u EU?

Na radionici smo obradili tri važne teme koje se odnose na prekograničnu suradnju pri gospodarenju smeđim medvjedom. Planirane tematike su proizašle iz »Preporuke za upravljanje smeđim medvjedom u sjevernim Dinaridima« (Majić Skrbinšek i sur. 2012).

Odlomak iz preporuka:

Trebalo bi organizirati sustav prekogranične suradnje. Prvi korak bi morala biti česta i sistematična razmjena informacija. Potom bi se trebala ostvariti službena suradnja te stvaranje zajedničke vizije i ciljeva gospodarenja. Za izbor mjera potrebnih za kratkotrajno i dugotrajno postizanje ciljeva potrebne su rasprave na bilateralnoj razini, dok stvarna izvedba mora biti dovoljno fleksibilna i prilagodljiva lokalnim odnosno nacionalnim potrebama. Krajnji cilj mora biti usklađeno gospodarenje na razini (meta)populacije.

Na temelju gornjeg odlomka oblikovali smo dnevni red koji se temelji na koracima prekogranične suradnje i odnosi se na ono što se već djelomično provodi pa sve do formalne suradnje koja još ne postoji. Sudionici su se složili s predloženim dnevnim redom:

1. tema: **RAZMJENA INFORMACIJA**
2. tema: **ZAJEDNIČKA VIZIJA I CILJEVI**
3. tema: **FORMALNO USPOSTAVLJANJE PREKOGRANIČNE SURADNJE**

Sudionici su nasumično raspoređeni u 4 skupine u kojima su ostali tijekom trajanja cijele radionice. Za obradu pojedinačnih tematika su sudionici imali otprilike po pola sata vremena te 10 minuta za dodavanje ideja i grupnu diskusiju. Sudionici su bili potaknuti da za nizanje ideja slobodno upotrijebe već poznate izvore informacija kao na primjer Izvješće s radionice u Dolenjskim Toplicama koje sadrži glavne izazove i rješenja pri gospodarenju smeđim medvjedom, različite scenarije, prednosti i nedostatke pojedinačnih scenarija i preporuke za gospodarenje smeđim medvjedom u Sloveniji i Hrvatskoj. Kao izvor informacija također su mogli koristiti prezentacije s početka radionice, Strategije za gospodarenje medvjedom u Sloveniji i Hrvatskoj, Akcijski plan za medvjeda u Hrvatskoj te za sada nevažeći Akcijski plan za medvjeda u Sloveniji.

→ **RAZMJENA INFORMACIJA**

Rad u skupinama je započeo temom »Razmjena informacija« jer mislimo da je dovoljno česta i sustavna razmjena informacija prvi korak ka prekograničnoj suradnji između dvije države te je već djelomično prisutna na određenim neformalnim razinama. Svaka skupina je napisala svoje ideje i mišljenja o tome koje informacije je potrebno razmijeniti, tko treba biti uključen u razmjenu, na koji način i koliko često. Skupine su predstavile svoje ideje i tijekom plenarne rasprave dodale ili komentirale prijedloge.

Sve dolje nabrojene institucije (TKO?) imaju važnu ulogu pri razmjeni informacija u **planiranju svih segmenata gospodarenja i istraživanja**. Sudionici su ujedno predložili da akteri iz Slovenije kao stanovnici države članice EU¹ informiraju aktere iz Hrvatske o **iskustvima gospodarenja smeđim medvjedom prema propisima EU**.

Pri svim dolje nabrojenim sklopovima informacija trebale bi sudjelovati **Skupine (slovenska i hrvatska) za prekograničnu suradnju pri gospodarenju velikim zvijerima odnosno koordinacijske skupine**.

¹ Smedem medvjedu je u 2004. godini ulaskom Slovenije u EU promijenjen status i to iz lovne vrste sa sezonom lova u zaštićenu slobodno živeće vrstu za koju ne postoji sezona lova i za koju se svake godine izdaje odluka o broju medvjeda za izvanredni odstrel.

REZULTATI MONITORINGA I ISTRAŽIVANJA

Ocjena populacije; telemetrijski podaci; podaci na razini jedinke; brojno stanje na hranilištima; genetski DNA podaci i njihova razmjena; utvrđena dob; istraživanja i praćenje tolerantnosti javnosti prema medvjedu.

TKO?

- Biotehniška fakulteta (Slo)
- Veterinarska fakulteta (Slo)
- Zavod za gozdove Slovenije (Slo)
- Veterinarski fakultet (Hr)
- Ministarstvo poljoprivrede (Hr)

KAKO?

- na radionicama,
- na znanstvenim susretima,
- telefonski – neposredno putem osobne komunikacije
- preko izvješća tj. razmjene dokumenata
- preko on-line portala i baza
- razmjena uzoraka ili kalibriranih genotipova

KADA ili KOLIKO ČESTO?

Jednom godišnje po završetku istraživanja i po potrebi.

INFORMACIJE O SMRTNOSTI

Podaci o znanoj smrtnosti; odstrel – uskladeno izlučenje; opseg i struktura izlučenja – spol, ocijenjena dob, težina.

TKO?

- Zavod za gozdove Slovenije (Slo)
- Zavod RS za varstvo narave (Slo)
- Lovci - LZS, OZUL, Lovište s posebnom namjenom (Slo)
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za lovstvo (Hr)
- Komisije za velike zvijeri
- HLS, Županijski lovački savezi (7), Lovačke udruge, (Hr)

KAKO?

- preko izvješća tj. razmjene dokumenata
- preko sastanaka
- telefonski - neposredno putem osobne komunikacije

KADA ili KOLIKO ČESTO?

Jednom godišnje i po potrebi.

INFORMACIJE O KRIVOLOVU

Pronalasci ostataka streljiva: zrno, sačma i sl.

TKO?

- Ministrstvo za kmetijstvo in okolje in Agencija RS za okolje (Slo)
- Zavod za gozdove Slovenije (Slo)
- Ministarstvo poljoprivrede, (Hr)
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode (Hr)

KAKO?

- preko dokumenata o krivolovu (npr. Izvješća o izlučenju)

KADA ili KOLIKO ČESTO?

Jednom godišnje.

PODACI O ŠTETAMA I SPRIJEČAVANJU ŠTETA

TKO?

- Zavod za gozdove Slovenije (Slo)
- Agencija RS za okolje pod okriljem Ministrstva za kmetijstvo in okolje (Slo)
- Ministarstvo poljoprivrede (Hr)

KAKO?

- na sastancima
- preko elektronske pošte
- prek »on-line« portala i baza
- telefonski – neposredno putem osobno komunikacije

KADA ili KOLIKO ČESTO?

Jednom ili dva puta godišnje ili po potrebi.

ISKUSTVA INTERVENTNOG TIMA

TKO?

- Zavod za gozdove Slovenije (Slo)
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za lovstvo (Hr)

KAKO?

- preko sastanaka
- preko elektronske pošte

KADA ili KOLIKO ČESTO?

Jednom godišnje ili po potrebi.

→ ZAJEDNIČKA VIZIJA I CILJEVI te FORMALNO USPOSTAVLJANJE PREKOGRANIČNE SURADNJE

Sudionici su razvili diskusiju koja se odvijala unutar skupina o tome kako vide prekograničnu suradnju između Slovenije i Hrvatske pri gospodarenju smeđim medvjedom u budućnosti (npr. u sljedećih 30 godina), odnosno zajedničke ciljeve obiju država na temelju kojih se može oblikovati zajednička vizija. Svaka skupina je navela veći broj ciljeva koje smo sadržajno razdijelili u sljedeća četiri sklopa: *Strategija, Monitoring, Zahvat u populaciju i Suživot*. Sudionici su korištenjem naljepnica – »točaka« (tj. bodovi) - označili dva najvažnija cilja unutar sklopa ciljeva i tako im pripisali veći značaj. To nam je omogućilo da smo unutar svakog sklopa razvrstili ciljeve po važnosti.

Moderatorice su potom pozvalе predstavnike ministarstava Slovenije i Hrvatske da kažu par riječi o osnivanju skupina za prekograničnu suradnju pri gospodarenju smeđim medvjedom, a koje su spomenute na prošloj radionici. Predstavnik Ministrstva za kmetijstvo in okolje RS, voditelj Sektora za varstvo narave Mladen Berginc je pojasnio da postoji napredak po tom pitanju te da je već postojeća Skupina zadužena za gospodarenje smeđim medvjedom dobila mandat koji je neovisan o promjeni vlade. U Hrvatskoj će pokušati na sličan način ustanoviti Skupinu koja bi imala istovjetnu nadležnost kao Skupina u Sloveniji.

Zajednički cilj: STRATEGIJA

- i. Osnivanje zajedničkog tijela (struka i zakonodavstvo) – 13 bodova
- ii. Dugoročno očuvanje populacije – 9 bodova
- iii. Gospodarenje na nivou populacije – 6 bodova
- iv. Izrada zajedničke strategije gospodarenja – 4 boda
- v. Prijava zajedničkih projektnih prijedloga za pridobivanje EU sredstava – 4 boda

Jedan od predstavnika skupine odgovorne za ovaj sklop ciljeva je detaljnije objasnio kako bi trebala izgledati formalna izvedba svakog od zajedničkih ciljeva. Dugoročno očuvanje populacije (ii) i Gospodarenje na nivou populacije (iii) predstavljaju dugoročne zajedničke ciljeve prekograničnog gospodarenja između Slovenije i Hrvatske.

Postojećim državnim tijelima (skupinama) je potrebno dati međunarodni mandat (za početak samo u Sloveniji i Hrvatskoj, a potom i u svim ostalim državama koje dijele istu populaciju) i povezati ih (i). Njihov mandat **je neovisan od promjena vlade**. Ujedno, takvo povjerenstvo odnosno skupina bi bila **odgovorna za sve velike zvijeri**, a ne samo za medvjeda. Skupina bi izradila **zajednički program rada** kojeg nije potrebno posredovati vlasti. U skladu sa ciljevima koji sadrži program rada pojedinci ili skupine izvršavaju zadatke.

Trebao bi se izraditi dokument koji predstavlja dogovor o suradnji pri gospodarenju preko skupnog prekograničnog tijela (tzv. Skupine za prekograničnu suradnju pri gospodarenju velikim zvijerima) koji bi išao na nacionalni nivo da zadobije odgovarajući status (iv). Dokument bi trebale odobriti vlade obje države. U dokumentu je potrebno definirati finaciranje aktivnosti, primjerice ustanoviti zajednički fond itd. Potiče se prijavljivanje zajedničkih projekata preko različitih finansijskih mehanizama kao što je LIFE+ i sl. (v). U dokumentu su utvrđene konkretnе operativne aktivnosti npr. kvote, reintrodukcija (ris) i sl.

Zajednički cilj: **MONITORING**

- i. Monitoring na razini populacije (jednake/usporedive metode, istovremeni monitoring) – 12 bodova
- ii. Stvaranje zajedničke baze – 12 bodova
- iii. Utvrditi brojnost populacije – 11 bodova
- iv. Zajednički kriteriji uzimanja uzorka i istraživanja – 0 bodova

Za monitoring na razini populacije (i) potrebno se je usredotočiti na slijedeće:

- Zavod za gozdove Slovenije i Ministarstvo poljoprivrede u Hrvatskoj **koordiniraju izvođenje monitoringa. Potrebno je uskladiti vrijeme i metode brojanja na stalnim brojnim mjestima.** To se dogovara na zajedničkom sastanku Skupin za prekograničnu suradnju.
- Zavod za gozdove Slovenije i Ministarstvo poljoprivrede te Veterinarski fakultet u Hrvatskoj moraju imati na raspolaganju **podatke o svim izlučenim medvjedima** što je osigurano **uskladenim izmjerama i uzorcima te utvrđenom procedurom razmjene podataka.** To se izvodi jednom godišnje.
- Zavod za gozdove Slovenije i Biotehniška fakulteta u Sloveniji te Ministarstvo poljoprivrede i Veterinarski fakultet u Hrvatskoj preko uskladištenih analitičnih metoda i rutinskog prikupljanja svih uzorka mrtvih medvjeda osiguravaju **podatke za populacijsku genetiku** i to za **efektivnu veličinu populacije medvjeda.** Razmjena tih podataka se provodi jednom godišnje.

Dizajnirati će se i izraditi **zajednička baza podataka** (o štetama, genetici, odstrelu i dr.) (ii) koja će biti dostupna putem interneta (s ograničenim pristupom). Baza bi se u budućnosti raširila na sve države koje dijele populacije vrsta velikih zvijeri. Za zajedničku bazu su odgovorni Ministarstvo za kmetijstvo in okolje u Sloveniji i Ministarstvo poljoprivrede u Hrvatskoj u sudjelovanju sa Zavodom

za gozdove Slovenije, Biotehniško fakulteto (Slo) i Veterinarskim fakultetom (Hr). Baza bi se izradila u okviru projektnih finansijskih sredstava.

Utvrđivanje brojnosti populacije medvjeda (iii) upotrebom genetike bi se izvodilo prikupljanjem uzoraka fecesa i njihovom analizom. Tu aktivnost financira Ministrstvo za kmetijstvo in okolje v Sloveniji i Ministarstvo poljoprivrede u Hrvatskoj. Organizator i izvodač aktivnosti je Biotehniška fakulteta (Slo), Zavod za gozdove Slovenije i Veterinarski fakultet (Hr). Aktivnosti bi trebalo pripremiti najkasnije do travnja 2013., a provesti u jesen 2013. godine. Jedna od preporučenih aktivnosti je priprema zajedničkih kriterija za prikupljanje uzoraka za istraživanja.

Zajednički cilj: **USKLAĐEN ZAHVAT U POPULACIJU**

- i. Zajedničko utvđivanje odstrelnih kvota – 18 bodova
- ii. Pri planiranju odstrela uzeti u obzir zahvat u populaciji u susjednoj državi – 8 bodova
- iii. Planiranje zahvata u populaciju s propisanom strukturom (težina) - 6 bodova

Osnova za planiranje zahvata u populaciju smeđeg medvjeda je **djelovanje zajedničkog tijela (Skupine za prekogranično gospodarenje za sve velike zvijeri), podaci iz monitoringa vrste te izrađen akcijski plan.**

Teme koje će zajedničko tijelo detaljnije obraditi (Skupine za prekogranično gospodarenje) i koje će biti dio akcijskog plana su slijedeće:

- Uskladivanje razdoblja planiranja
- Uskladivanje lovne sezone
- Uskladivanje udjela zajedničke procjene brojnosti za odstrel
- Uskladivanje odstrela, gubitaka, interventnog odstrela (što se planira)
- Struktura planirane kvote i koji su kriteriji
- Prostorni raspored
- Vremenski raspored
- Načini lova (dan – noć, čeka)

Skupine za prekograničnu suradnju u vezi teme zahvata u populaciju trebale bi se **sastati jednom do dva puta godišnje**. Te aktivnosti finansijski pokrivaju nadležna ministarstva obiju država.

Zajednički cilj: **SUŽIVOT**

- i. Prevencija pojave problematičnih medvjeda – 16 bodova
- ii. Uskladivanje sustava nadoknade – 9 bodova
- iii. Zajednička strategija hranjenja - mrcilišta – 3 boda
- iv. Uskladivanje kriterija za interventni odstrel – 2 boda
- v. Upravljanje medvjedom siročadi – 2 boda

Sprečavanje nastajanja problematičnih medvjeda (i) se ostvaruje pomoću aktivnosti koje moraju biti i formalno uređene. To su:

- Sprečavanje pristupa medvjedima antropogenim izvorima hrane što je uređeno **propisima** na razini ministarstava. Riješavanje konkretnih primjera na terenu izvodi Zavod za gozdove Slovenije (interventna skupina), lovne skupine, upravitelji lovišta i inspekcija. U Hrvatskoj je to uređeno Planom gospodarenja smeđim medvjedom, a za provođenje su zaduženi članovi Interventnog tima za medvjede.
- Sprečavanje neposrednog hranjenja medvjeda u kontaktu sa čovjekom pomoću **edukacijskih aktivnosti i sankcioniranjem prekršitelja**. U edukacijske aktivnosti su uključena ministarstva i zavodi kao i nevladine organizacije dok je sankcioniranje prekršitelja domena inspekcijskih službi.
- **Praćenje odnosa javnosti prema medvjedu i gospodarenju medvjedom**. Ovi podaci su učinkovito oruđe za upravitelje s obzirom da su tako u mogućnosti spoznati stajališta i potrebe javnosti i tako im pomažu u uspješnjem oblikovanju strategija gospodarenja u budućnosti. Praćenje odnosa se osigurava iz zajedničkih projekata, a izvode ga Biotehniška fakulteta (Slo) i Veterinarski fakultet (Hr).

Za usklađivanje sustava nadoknade štete (ii) je potrebno napraviti **detaljnu analizu isplaćivanja odšteta u Sloveniji i Hrvatskoj** i na temelju iskustava obiju država izraditi kvalitetniji sustav. Sustav mora promovirati bolju zaštitu domaćih životinja i u čim većoj mjeri smanjiti zloupotrebe te istovremeno provjeravati zaštitu domaćih životinja. Za to su odgovorna nadležna ministarstva.

Na temelju gore navedenih ciljeva su organizatori radionice izradili **zajedničku viziju prekogranične suradnje**:

»Prekogranična suradnja između Slovenije i Hrvatske pri gospodarenju smeđim medvjedom osigurava dugoročno očuvanje zdrave populacije smeđeg medvjeda i njeno održivo korištenje koje se postiže usklađenim djelovanjem obiju država na području izrade zajedničkih planova, monitoringa stanja populacije, zahvata u populaciju te suživota.«

Slijedeće preporuke za prekograničnu suradnju između Hrvatske i Slovenije proizlaze iz rezultata radionice i dogovorenih budućih koraka.

PREPORUKE:

- Do prvog sastanka Skupina za prekograničnu suradnju između Slovenije i Hrvatske bi se trebala ustanoviti Skupina u Hrvatskoj koja će imati slično uređenje i nadležnost kao skupina u Sloveniji.
- Prvi sastanak Skupina za prekograničnu suradnju pri gospodarenju velikim zvijerima će se održati u rujnu 2012. godine. Organizator sastanka je Ministarstvo za kmetijstvo in okolje RS odnosno Mladen Berginc, voditelj sektora za Ohranjanje narave. Pri organizaciji će sudjelovati slovenski suorganizatori radionice u Stojdragi (Hr) i Dolenjskim Toplicama (Slo).
- Prvi sastanak će biti namjenjen stvaranju internih pravila djelovanja skupine te operacionalizaciji suradnje naročito na području praćenja stanja populacije smeđeg medvjeda. Prema potrebi mogu se ustanoviti manje radne skupine za pojedinačna područja (praćenje populacije, planiranje zahvata u populaciju, mogući zajednički projekti na području očuvanja velikih zvijeri i dr.)
- Kada se uspostavi uspješno sudjelovanje (Hr-Slo), tada će se pomoći prikupljenih iskustava i znanja u postojeću suradnju uključiti i ostale države koje dijele populacije velikih zvijeri (u prvom redu BiH).

4. Literatura

Akcijski plan gospodarenja smedim medvjedom u Republici Hrvatskoj u 2011. godini. 2010.

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo inistarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode. Zagreb.

Akcijski plan gospodarenja smedim medvjedom u Republici Hrvatskoj u 2012. godini. 2011.

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo inistarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode. Zagreb.

Majić Skrbinšek, A., Kereži, V., Marinko, U., McKee, A. 2012. Izvješće s radionice Gospodarenje medvjedom u sjevernim Dinaridima, Dolenjske Toplice.

Plan gospodarenja smedim medvjedom u Republici Hrvatskoj. 2008. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Uprava za lovstvo Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb.

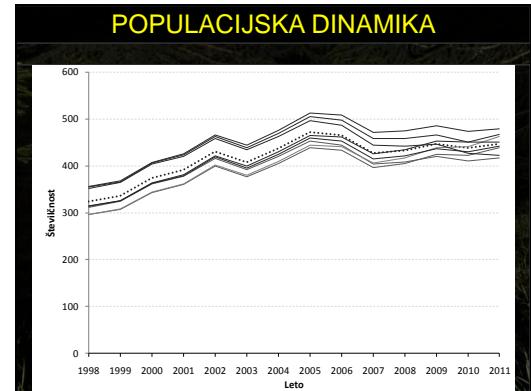
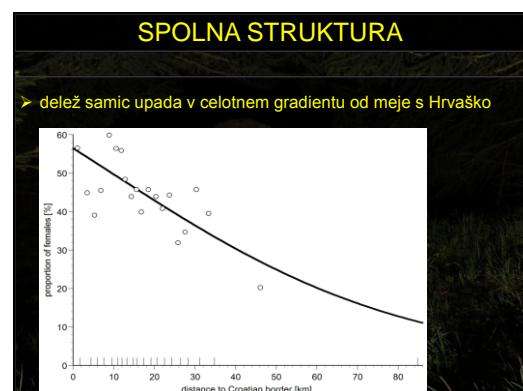
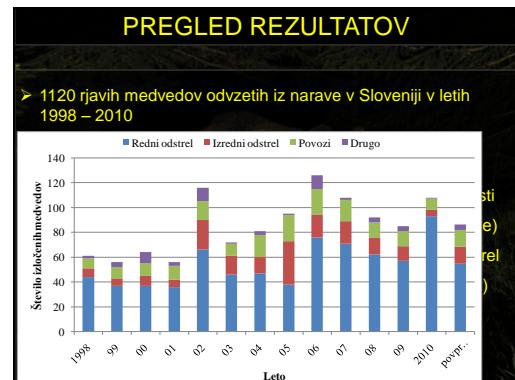
Predlog akcijskega načrta upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji – za obdobje 2007-2011. 2006. Zavod za gozdove Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor in Ekspertna skupina.

Strategija upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji. 2002. Zavod za gozdove Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ljubljana.

5. Priloge

PRILOG 1:

Monitoring odvzema rjavega medveda iz narave v Sloveniji na osnovi starosti določene s pomočjo brušenja zob: obdobje 2007-2010. (Jerina in Krofel, 2012)

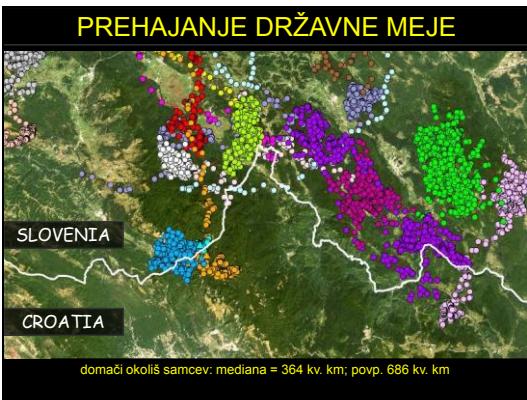

POPULACIJSKA DINAMIKA

- v preteklosti odstrel medvedov v Sloveniji ni bil trajnosten
- populacija ni upadla zaradi stalnega neto dotoka osebkov iz Hrvaške
- v zadnjih 4 letih je populacija v Sloveniji najverjetneje stabilna, odvzem je postal trajnosten (ob predpostavki zaprte populacije)
- ocena pričakovane številčnost medvedov v SLO po zaključnem načrtovanem odstrelu v 2011/2012: 440 osebkov

ZAKLJUČKI / IZHODIŠČA ZA UPRAVLJANJE

- medvede, ki živijo v Sloveniji, lahko razumemo le kot robni del večje populacije
- demografija slovenskega dela populacije je zaradi velike čezmejne odprtosti močno odvisna od stanja preostalega dela celotne populacije (predvsem na Hrvaškem)
- => pri upravljanju rjavega medveda klučna dobra koordinacija med SLO in HR
- zaradi povečanja odstrela na HR potrebna dodatna previdnost tudi pri načrtovanju odstrela medvedov v Sloveniji

ODPRTA VPRAŠANJA POMEMBNA ZA UPRAVLJANJE

- velikost populacije in populacijska dinamika na Hrvaškem
- stranski učinki močnega poseganja v razred mladih medvedov (zmanjšanje primiparnosti)
- negativne posledice intenzivnega odstrela velikih samcev (porušena socialna struktura, upad reprodukcije, infanticid...)
- vpliv intenzivnega umetnega krmljenja na pop. dinamiko (vpliv na potrebo po intenzivnem odstrelu)
- obseg nezakonitega odstrela
- zakonitost odstrela medvedov ob odsotnosti učinkovitih ukrepov za preprečevanje konfliktov

Dodatne informacije: www.medvedi.si

Hvala za pozornost

Znanstveno-raziskovalni inovacijski center
Zavod za gozdove in sosednje področja
vse fotografije: Miha

Usporedba podataka o mortalitetu i demografskih osobitosti zajedničke populacije smedeg medvjeda u Hrvatskoj i Sloveniji za razdoblje od 2005. do 2010. godine (Slaven Reljić)

HUNT LOV kao potpora održivosti **SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME**

<http://hp Hunt.net>

Usporedba podataka o mortalitetu i demografskih osobitosti zajedničke populacije smedeg medvjeda u Hrvatskoj i Sloveniji za razdoblje od 2005. do 2010. godine

HUNT LOV kao potpora održivosti **SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME**

<http://hp Hunt.net>

Slovenija: 394-475
(Skrbinšek i sur., 2008)
Hrvatska: 1000
(Kocijan i Huber, 2008)

Bear mortality_Slovenia_Croatia

Year	SLOVENIA (SLO)	CROATIA (CRO)
2005	95	51
2006	126	82
2007	108	58
2008	92	115
2009	85	109
2010	108	120

HUNT LOV kao potpora održivosti **SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME**

<http://hp Hunt.net>

Slovenija: 394-475
(Skrbinšek i sur., 2008)
Hrvatska: 1000
(Kocijan i Huber, 2008)

Bear mortality_Slovenia_Croatia

Year	SLOVENIA (SLO)	CROATIA (CRO)
2005	95	51
2006	126	82
2007	108	58
2008	92	115
2009	85	109
2010	108	120

HUNT LOV kao potpora održivosti **SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME**

<http://hp Hunt.net>

➤ Najveći udio u smrtnosti u obje zemlje predstavlja **redovni odstrel**. U Sloveniji je iznosio **64%** (n=614) a u Hrvatskoj **68%** (n=535). Statistički testovi nisu pokazali značajnu razliku.
➤ Značajna razlika je utvrđena u udjelu **interventnog odstrela** u ukupnoj smrtnosti. U Hrvatskoj je taj udio iznosio **5%** dok je u Sloveniji bio **17%**.
➤ Udio „namjernog“ antropogenog izluzione (zbrojeni **redovni i interventni odstrel**) također je značajno manji u Hrvatskoj nego u Sloveniji (74% u Hrvatskoj prema 80% u Sloveniji).
➤ U Hrvatskoj je međutim bilo značajno veće stradavanje medvjeda u **prometu** nego u Sloveniji (20% prema 15%).

HUNT LOV kao potpora održivosti **SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME**

<http://hp Hunt.net>

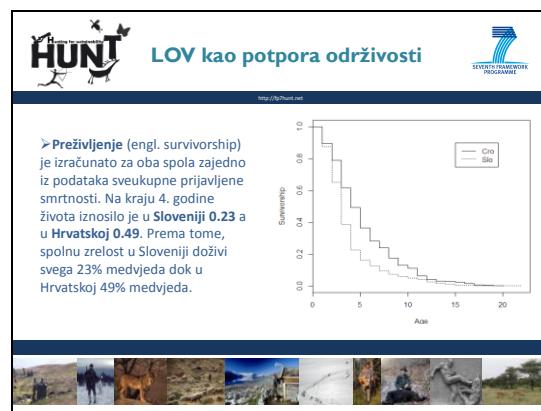
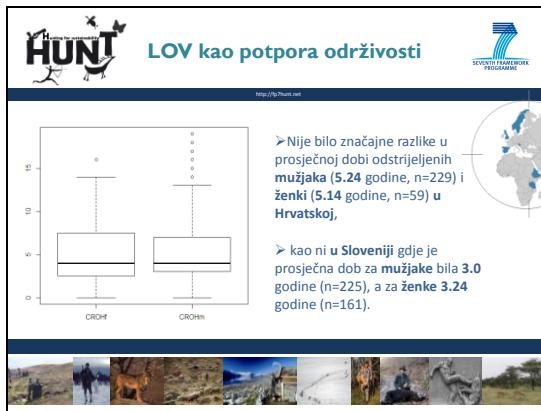
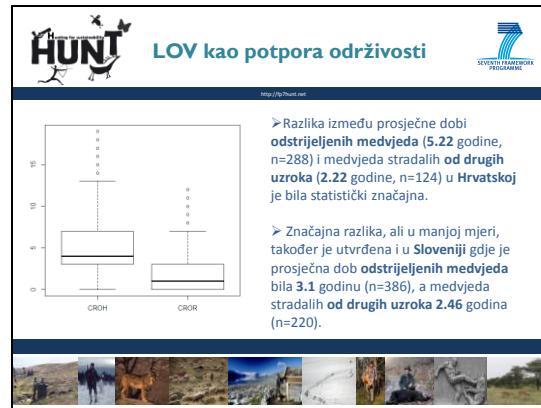
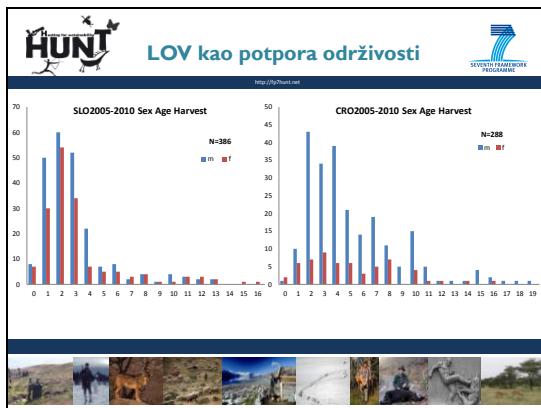
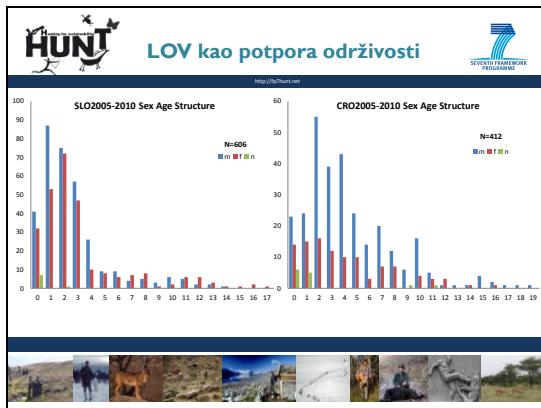
➤ Najveći udio u smrtnosti u obje zemlje predstavlja **redovni odstrel**. U Sloveniji je iznosio **64%** (n=614) a u Hrvatskoj **68%** (n=535). Statistički testovi nisu pokazali značajnu razliku.
➤ Značajna razlika je utvrđena u udjelu **interventnog odstrela** u ukupnoj smrtnosti. U Hrvatskoj je taj udio iznosio **5%** dok je u Sloveniji bio **17%**.
➤ Udio „namjernog“ antropogenog izluzione (zbrojeni **redovni i interventni odstrel**) također je značajno manji u Hrvatskoj nego u Sloveniji (74% u Hrvatskoj prema 80% u Sloveniji).
➤ U Hrvatskoj je međutim bilo značajno veće stradavanje medvjeda u **prometu** nego u Sloveniji (20% prema 15%).

HUNT LOV kao potpora održivosti **SEVENTH FRAMEWORK PROGRAMME**

<http://hp Hunt.net>

➤ Udio **mužjaka u redovnom odstrelu** bio je značajno veći u Hrvatskoj (**77%**, n=366) nego u Sloveniji (**58%**, n=390)
▪ trofejni lov u Hrvatskoj

➤ Posljedično udio **mužjaka u ukupnoj smrtnosti** je u Hrvatskoj (**67%**, n=535) također bio značajno veći nego u Sloveniji (**55%**, n=614).

HUNT LOV kao potpora održivosti SVESTRINI FRAMEWORK PROGRAMME <http://hpHunt.net>

- Kako se radi o zajedničkoj populaciji medvjeda pri tumačenju rezultata treba biti oprezan.
- Htjeli smo izračunati koliki međusobni utjecaj bi mogla imati migracija medvjeda preko nacionalne granice ako pretpostavimo da granicu podjednako prelaze u oba smjera.
- Lokacije svih stradalih medvjeda u Hrvatskoj i Sloveniji smo unijeli u ArcGis te smo izmjerili njihove udaljenosti od granice.

HUNT LOV kao potpora održivosti SVESTRINI FRAMEWORK PROGRAMME <http://hpHunt.net>

➤ Značajno je istaknuti da je u Sloveniji čak 75% ženki izlučeno do udaljenosti od 21,5 km od granice što predstavlja prosječni promjer kretanja ženki te 99% mužjaka do udaljenosti od 41 km od granice što predstavlja prosječni promjer kretanja mužjaka.

➤ S hrvatske strane granice na istim udaljenostima je izlučeno 50% ženki i 55% mužjaka.

HUNT LOV kao potpora održivosti SVESTRINI FRAMEWORK PROGRAMME <http://hpHunt.net>

- Prema navedenom bi se moglo zaključiti da bi gospodarenje s medvjedom u Hrvatskoj moglo imati veći utjecaj na slovenski dio populacije nego što bi vrijedilo obratno.
- Pojedine rezultate treba uzeti s oprezom jer je zbog migracije međusobni utjecaj velik.
- Daljnje analize su u tijeku. Konačni zaključci do kraja projekta "HUNT" (30. travnja 2012. godine)

HUNT LOV kao potpora održivosti SVESTRINI FRAMEWORK PROGRAMME <http://hpHunt.net>

Hvala!

PRILOG 2: Poziv na radionicu

Projekt „HUNT“

Zagreb, 14. veljače 2012.

Predmet: Poziv na radionicu o prekograničnoj suradnji između Slovenije i Hrvatske u gospodarenju medvjedom – dostavlja se

Pozivamo Vas da sudjelujete na drugoj međunarodnoj radionici o prekograničnoj suradnji između Slovenije i Hrvatske na temu gospodarenja medvjedom koja će se održati dana **29. veljače 2012. godine (srijeda)** u lovištu „**Žumberačka gora**“ u lovačkom domu „**Grandovica**“ koji se nalazi na cesti između Stojdrage i Selca Žumberačkog (vidjeti mapu u prilogu) s početkom u **08:30** i trajanjem do **16:00 sati**.

Svrha radionice je izrada konkretnih strategija i planova za prekogranično gospodarenje medvjedom koji bi se temeljili na smjernicama i zaključcima donesenima na prethodnoj radionici održanoj 8. studenog. 2011. u Dolenjskim Toplicama, Slovenija. Radionicu organiziramo kao dio aktivnosti Nacionalnih savjetodavnih skupina, koje se izvode u okviru istraživačkog FP7 projekta „*HUNting for Sustainability*“ (*Lov kao potpora održivosti*). Za više informacija o projektu posjetite: <http://fp7hunt.net/>.

Molimo Vas da svoje sudjelovanje na radionici potverdite na marinko.ursa@gmail.com (Urša Marinko) za sudionike iz Slovenije, odnosno na vesna.kerezi@gmail.com (Vesna Kereži) za sudionike iz Hrvatske.

S poštovanjem,

Đuro Huber, prof.dr.sc.
Voditelj projekta za Hrvatsku

Aleksandra Majić Skrbinšek, mr. sc.
Voditelj projekta za Sloveniju

Projektni partneri:
Sveučilište u Zagrebu
Veterinarski fakultet
Heinzelova 55,
10000 Zagreb, Hrvatska

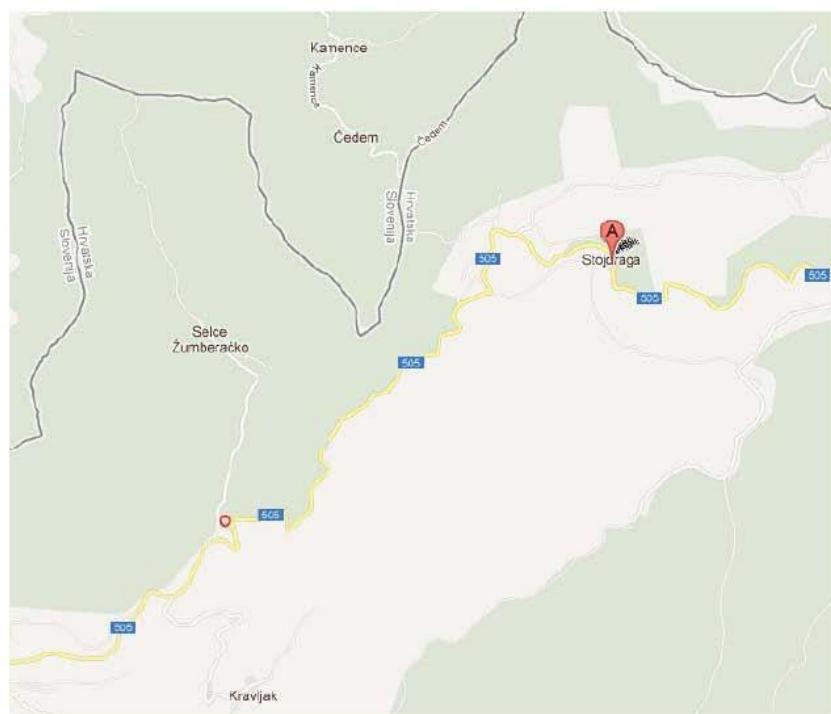
Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Večna pot 111
1001, Ljubljana, Slovenija
Univerza
v Ljubljani
Biotehniška
fakulteta

Pozvani:

1. Mladen Berginc, Vodja Sektora za ohranjanje narave, Ministrstvo za okolje in prostor, Slovenija,
2. Alojz Marn, Podsekretar v Sektorju za ohranjanje narave, Ministrstvo za okolje in prostor, Slovenija,
3. Marko Jonozovič, Vodja oddelka za gozdne živali in lovstvo, Zavod za gozdove Slovenije,
4. Anica Zavrl Bogataj, Direktorica Direktorata za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Slovenija
5. Urška Srnec, Vodja sektora za lovstvo in ribištvo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Slovenija,
6. Damjan Vrček, Naravovarstveni svetovalec, Zavod RS za varstvo narave, Slovenija,
7. Mateja Blažič, Svetovalka II, Agencija RS za okolje, Slovenija
8. Klemen Jerina, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire, Slovenija,
9. Ivan Kos, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Slovenija,
10. Tomaž Skrbinšek, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Slovenija, Srečko Felix Krope, predsednik Lovske zveze Slovenije, Slovenija
11. Ivana Jelenić, članica Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Hrvatska,
12. Davor Zec, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska,
13. Žrinko Jakšić, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska,
14. Jasna Jeremić, voditeljica Odsjeka za udomačene svojte, Državni zavod za zaštitu prirode, Hrvatska,
15. Marijan Grubešić, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Šumarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska,
16. Dario Majnarić, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, «Hrvatske šume» d.o.o., Uprava šuma Podružnica Delnice, Hrvatska,
17. Nenad Vančina, član interventnog tima za provedbu Plana gospodarenja smedim medvjedom u Republici Hrvatskoj
18. Alojzije Frković, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Hrvatska,
19. Želimir Štahan, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Hrvatska
20. Ivica Budor, tajnik Hrvatskog lovačkog saveza, Hrvatska tj Ivica Stanko,
21. Josip Malnar, potpredsjednik Hrvatskog lovačkog saveza, Hrvatska,
22. Josip Tomaić, član interventnog tima za provedbu Plana gospodarenja smedim medvjedom u Republici Hrvatskoj
23. Alen Slavica, prodekan za znanost i međunarodnu suradnju, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska,
24. Duro Huber, predstojnik Zavoda za biologiju, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska,

25. Josip Kusak, član Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska,
26. Magda Sindičić, članica Nacionalnog povjerenstva za izradu Plana gospodarenja smedim medvjedom u Republici Hrvatskoj, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska,
27. Slaven Reljić, Zavod za biologiju, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska
28. Vesna Kerež, Zavod za biologiju, Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

PRILOG 3: Ocjena radionice

V kojoj mjeri je radionica ispunila vaša očekivanja?

Ponudeni odgovori	Br. odgovora	Zašto? (komentar sudionika)
<i>Nije ispunila moja očekivanja.</i>	1	Sve teme o kojima se razpravljalo su odradene postojećim planovima upravljanja medvjedom, na teoretskoj razini je sve već dogovorenog i radionica nije donijela ništa novo. Svi zaključci već postoje, npr. u LC Population level management plan. Opet je sve bilo na teoretskoj ravni, bez ikakvih noviteta.
<i>Srednje.</i>	0	
<i>Ispunila je moja očekivanja.</i>	13	Nekaj operativnih rešitev, ki bodo mogoče zaživele v praksi. Zadovoljan sam sa načinom vođenja radionice sa mišljenjem i prijedlozima iznesenim na radionici i zaključcima radionice. Določili so se pravi cilji in rešitve ter pokazale so se realne možnosti nadaljevanja. Koristno je raditi u manjim skupinama, izmijeniti iskustva i informacije. Očekivao sam nastavak ranijeg rada i bolje konkretiziranje prijedloga i rješenje, što je i postignuto. Tematiku koju radionica razmatra, već je duže vrijeme poznata, nema puno novih ideja u razmatranju ove problematike. Premalo direktno zainteresiranih sudionika na radionici. Govorili smo o konkretnih rešitvah, resno se je govorilo o ustanovitvi čezmejne ekipe, ki je prvi in ključni korak v smeri skupnega upravljanja. Dobro smo radili, ugodan okoliš, dobar objed. Biti će koristno. Možnost pogovora s kolegi iz sosednje države, izmenjava mnenj, izkušenj. Možnost aktivnega sodelovanja. Dobra i konkretna diskusija. Dogovoren su konkretni koraci za zajedničko upravljanje. Otvorena diskusija.
<i>Nadmašila je moja očekivanja.</i>	1	Konkretni planovi -> naprijed u realizaciju.

U kojoj mjeri ste zadovoljni s današnjim načinom rada?

Ponuđeni odgovori	Br. odgovora	Komentar
<i>U potpunosti nezadovoljan/a.</i>	0	
<i>Nezadovoljan/a.</i>	1	• Kao da se na svakoj radionici kreće od ovdje, ne uzimaju se u obzir dosadašnje radionice, zaključci i planovi donešeni na njima - ne samo radionice HUNT, već i ostale radionice, dogovora i dokumenti i planovi za medvjeda i ostale vrste. Nisu obrađeni razpoloživi podatci o gosp. medv. na način da daju smjernice u budućnosti populacije, pa da bi se o tome razpravljalo. Npr. kakav utjecaj ima spolna i dobna struktura odstrijeljenih živatinja pa da smo se mogli konkretno dogоворити, да би нешто треба mijenjati с kvotama u budućnosti. Uglavnom, radionica je bila gubitak vremena svih nas.
<i>Srednje.</i>	0	
<i>Zadovoljan/a.</i>	9	• Smatram, da za sljedeći sastanak nacionalna povjerenstva trebaju izhoditi mandat državnih institucija za međunarodnu suradnju i za poduzimanje određenih mјera. Također treba vidjeti na koji način će se provoditi lov kao oruđe za upravljanje populacijom. • Dobro su formirale radne grupe i dale su konkretne rezultate odnosno prijedloga. • Radionica tematski vođena korektno. • Ok. Hvala! • U stvari ništa zaista novo, a veoma važno za nadaljnju suradnju. • Naviknuo sam na ovakav način rada.
<i>U potpunosti zadovoljan/a.</i>	5	• Lepo moderirana/strukturirana diskusija. • Konstruktivan razgovor. • Dovolj časa za pripravo odgovorov, prezentacij, časovna organizacija dobra. • Način rada je vodio konkretnim planovima i koracima. • Dobra radna atmosfera. Odlični uslovi rada. Odlična priprema radionice.